

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

Xe KAMER

A R R E S T

**nr. 244.751 van 7 juni 2019
in de zaak A. 227.291/X-17.429.**

**GEMEENTERAADSVERKIEZING VAN 14 OKTOBER 2018 TE
HERENTALS**

In zake: 1. Nathalie VAN SANDE
 2. Jan BERTELS
 3. Kathleen LAVERGE
 4. Peter VERPOORTEN
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaat Mieke Denissen
 kantoor houdend te 2200 Herentals
 Lierseweg 102-104
 bij wie woonplaats wordt gekozen

Belanghebbende partijen :

 1. Pascal VAN NUETEN
 2. Yoleen VAN CAMP
 3. Hilde HANNES
 4. Bart SWYZEN
 5. Griet VAN NUETEN
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaat Bart Mannaert
 kantoor houdend te 2200 Herentals
 Lichtaartseweg 245/2
 bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Met een 15 januari 2019 gedateerd verzoekschrift stellen Nathalie Van Sande, Jan Bertels, Kathleen Laverge en Peter Verpoorten beroep in tegen het arrest van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen van 7 januari 2019

waarbij hun bezwaar tegen de gemeenteraadsverkiezing van 14 oktober 2018 te Herentals wordt verworpen.

Zij vragen om, na eerst onderzoeksdaten te bevelen, de gemeenteraadsverkiezing ongeldig te verklaren en om “te handelen naar recht in toepassing van art. 199 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet”.

II. Verloop van de rechtspleging

2. Bij arrest nr. 244.569 van 21 mei 2019 is het debat heropend en wordt de zaak opgeroepen op de zitting van 28 mei 2019 voor verder onderzoek.

Kamervoorzitter Johan Lust heeft verslag uitgebracht.

Pascal Van Nueten, belanghebbende partij en Christof Lambelin, getuige zijn gehoord.

Peter Verpoorten, advocaat Mieke Denissen, die verschijnt voor verzoekers, en advocaat Bart Mannaert, die verschijnt voor de belanghebbende partijen, zijn gehoord.

Eerste auditeur Iris Verheven heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3. Er nemen aan de gemeenteraadsverkiezing van 14 oktober 2018 te Herentals acht lijsten deel, waaronder lijst 1 Sp.a, lijst 2 N-VA, lijst 3 CD&V, lijst 4 Groen, lijst 6 Open Vld HNM en lijst 8 Herentals-Anders.

Er zijn 29 gemeenteraadszetels te begeven. De laatste wordt toegewezen aan lijst 2 N-VA. Opdat die laatste zetel naar lijst 3 CD&V, of naar lijst 6 Open Vld HNM, zou gaan is het nodig dat 21 stemmen ten voordele van lijst 2, naar lijst 3 verschuiven, respectievelijk naar lijst 6.

Eerste verzoekster is lijsttrekker van lijst 6 en is niet verkozen. Tweede verzoeker is lijsttrekker van lijst 1 en is verkozen als raadslid. Derde verzoekster, kandidaat voor lijst 8, is niet verkozen. Vierde verzoeker is lijsttrekker van lijst 4 en is verkozen in de gemeenteraad.

Verzoekers vragen op 28 november 2018 aan de Raad voor Verkiezingsbetwistingen de gemeenteraadsverkiezing te Herentals ongeldig te verklaren.

De terechtzitting van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen heeft plaats op 3 januari 2019. De Raad voor Verkiezingsbetwistingen verwerpt het bezwaar op 7 januari 2019.

De belanghebbende partijen zijn kandidaten voor lijst 2 N-VA; de eerste twee van hen zijn verkozen als raadslid.

IV. Regelmatigheid van de rechtspleging

4. De belanghebbende partijen vragen de stukken 31 tot 52 van verzoekers uit het debat te weren. Ze zijn volgens hen niet ontvankelijk aan de Raad voor Verkiezingsbetwistingen voorgelegd: ze werden pas op 3 januari 2019

door de Raad voor Verkiezingsbetwistingen ontvangen, met een (op 28 december 2018 aangetekend verzonden) brief die ongetekend was en waarvan de herkomst slechts via de briefomslag getraceerd kon worden.

5. Volgens het auditorsverslag is de vraag onterecht wat de (aanvullende) stukken 40 tot en met 46 aangaat. Deze stukken mogen volgens de eerste auditeur wel mee in overweging worden genomen omdat ze “zijn neergelegd als repliek op het verweer van de belanghebbende partijen”.

Het is voor de Raad van State niet gebleken dat de belanghebbende partijen niet met het standpunt in het auditorsverslag instemmen.

6. Ook de bijkomende stukken 31 tot en met 35 kunnen gelden als noodzakelijk in repliek op het verweer van de belanghebbende partijen. Bovendien zijn ze de Raad voor Verkiezingsbetwistingen niet alleen toegestuurd met een brief van 28 december 2018 – die, anders dan beweerd, wél ondertekend is en wél van de afzender doet blijken – maar ook al voordien, met een brief van 14 december 2018, op 17 december 2018 door de Raad voor Verkiezingsbetwistingen ontvangen.

7. De vraag van de belanghebbende partijen wordt dan ook alleen ingewilligd wat de aanvullende stukken 36 tot en met 39 en 47 tot en met 52 betreft. Ze wordt voor het overige verworpen.

V. Ontvankelijkheid

8. De ontvankelijkheid van het beroep is beoordeeld in het tussenarrest van 21 mei 2019.

VI. Onderzoek ten gronde

A. Vooraf

9. De gemeenteraadsverkiezing kan alleen ongeldig worden verklaard indien onregelmatigheden aannemelijk worden gemaakt die de zetelverdeling tussen de verschillende lijsten kunnen beïnvloeden.

10. In de aantijgingen van verzoekers, die exclusief N-VA betreffen, neemt eerste belanghebbende partij Pascal Van Nueten – pas begin 2018 in de politiek gestapt, lijstduwer van N-VA, en zaakvoerder van de bvba Taverne Wolfstee (hierna: Wolfstee) – een prominente plaats in. Wolfstee zo leggen de belanghebbende partijen uit, is een gekend familierestaurant, feest- en eventorganisator in Herentals en omstreken; als zodanig was en is Wolfstee de voorbije twintig jaar sponsor van tientallen verenigingen in Herentals en (mede)organisator of sponsor van tal van activiteiten, evenementen, sportmanifestaties.

Volgens verzoekers is er sprake van een “uitdrukkelijke vermenging” van de zakelijke activiteiten van Pascal Van Nueten met zijn politieke kandidatuur.

Dat de acties van Wolfstee, in de uitoefening van haar activiteit inzake eetgelegenheden, catering en sportaccommodaties, voor Pascal Van Nueten een zeker publicitair neveneffect ten aanzien van de verkiezing kan genereren, is zo goed als onvermijdelijk. Er is evenwel méér vereist om, in verkiezingstijd, die acties als verkiezingsmanoeuvres te mogen duiden en er terecht een electorale bedoeling aan te kunnen toeschrijven in die zin dat ze erop gericht zijn het resultaat van lijst 2 N-VA en haar kandidaten gunstig te beïnvloeden.

11. Op veel plaatsen in hun verzoekschrift appeleren verzoekers aan de onderzoeksbevoegdheid van de Raad van State en vragen zij om onderzoeksdad en te bevelen met betrekking tot allerhande onregelmatigheden, en meldingen die hen zijn gedaan.

Anders dan zij menen, volstaat het niet beweringen en hypothesen over onregelmatigheden neer te schrijven opdat de Raad van State ertoe gebracht wordt de juistheid van een en ander na te gaan. Om eventueel tot onderzoeksdad en aanleiding te kunnen geven, moeten de beweringen en hypothesen door een minimum aan concrete en verifieerbare gegevens gestaafd en geloofwaardig gemaakt worden.

B. Eerste middel

Uiteenzetting van het middel

12. Een eerste middel is afgeleid uit de schending van artikel 194, eerste lid, 1°, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, volgens hetwelk de politieke partijen, de lijsten en de kandidaten, alsook derden die propaganda voor politieke partijen, lijsten of kandidaten willen maken, tijdens de sperperiode geen geschenken of gadgets mogen verkopen of verspreiden.

Hieraan is volgens verzoekers tekortgekomen door het uitdelen van allerhande waardebons, het geven van etentjes, het uitdelen van flessen drank en van koffie, drank en koffiekoeken, het organiseren van evenementen en het geven van geschenken daarbij, en het ter beschikking stellen van een heftruck.

Beoordeling

13. Het in het middel aangevoerde verbod geldt tijdens de sperperiode, die liep vanaf 1 juli 2018.

14. Waardebons zouden in de eerste plaats zijn uitgedeeld “via een actie op broodzakken door lijsttrekker Yoleen Van Camp en lijstduwer Pascal Van Nueten”.

Voortgaande op de stukken die verzoekers bijbrengen, heeft N-VA in april 2018 met de medewerking van bakkers een actie gevoerd met broodzakken waarop te lezen stond “Pascal en Yoleen gaan voor de broodnodige verandering in Herentals”. Daarmee verbonden was een tombola “met een prijzenpot voor de klanten ter waarde van € 250”. Blijkbaar werden waardebons uitgereikt die moesten worden ingewisseld. Aangezien de waardebons, ofschoon vóór de sperperiode uitgedeeld, tijdens de sperperiode kunnen worden ingewisseld voor de eigenlijke prijs, is er volgens verzoekers sprake van een inbreuk op het verbod om tijdens de sperperiode geschenken te verspreiden.

Naar het oordeel van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen, in zijn bestreden arrest van 7 januari 2019, zijn ‘verspreiden’, enerzijds, en ‘inwisselen’ of ‘verzilveren’, anderzijds, geen synoniem en gebeurt het verspreiden (alleen) bij de overhandiging van de waardebon.

De Raad van State heeft daarover een meer genuanceerd oordeel en acht het niet *a priori* uitgesloten dat, afhankelijk van de concrete omstandigheden, het uitreiken tijdens de sperperiode van de eigenlijke prijs in ruil voor een waardebon die vóór de sperperiode is ontvangen, als een verboden verspreiding van een geschenk wordt beschouwd. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer de waardebon slechts kort vóór de sperperiode wordt gegeven en het redelijkerwijze te verwachten is, zo al niet noodzakelijk, dat de bon tijdens de sperperiode wordt ingewisseld voor het werkelijke geschenk.

Wat de waardebons betreft die eind april met de broodzakken zijn verspreid, ligt het – behoudens in geval van indicaties die het anders doen vermoeden, maar hier niet voorhanden zijn – in de rede dat ze vóór de

sperperiode, die pas twee maanden later begint, verzilverd zouden worden en zijn geworden.

15. In dezelfde zin wordt aangenomen dat normaal gezien het voordeel van de “bon ter waarde van 50 euro in [haar] instituut Natur’elle”, die N-VA-kandidate Griet Van Nueten op 31 mei 2018 weggaf, verwacht mag worden vóór de sperperiode effectief te zijn genoten.

16. De waardebons van 50 en 100 euro die Pascal van Nueten naar aanleiding van de Neteland Natuurloop zou hebben gegeven, blijken bons te zijn waarmee Wolfstee, sponsor, ertoe wil aanzetten dat geïnteresseerden zich snel en in groep voor de loop inschrijven.

Dat Pascal van Nueten zaakvoerder is van Wolfstee maakt van de bons nog geen kiesgeschenk.

17. In zoverre verzoekers betogen meldingen te hebben gekregen van “talloze mensen” met betrekking tot het uitdelen van waardebonnen in ruil voor het hangen van affiches, het plaatsen van verkiezingsborden en het aanbrengen van bestickering op wagens, wordt vastgesteld dat zelfs niet van één dergelijke persoon een door hem of haar ondertekende, schriftelijke verklaring wordt bijgebracht.

Er is, bij gebrek aan elke concrete en verifieerbare staving, geen reden tot het stellen van een onderzoeksdaad ter zake.

18. Blijkens stuk 4 van verzoekers heeft ”Team N-VA Morkhoven” op 28 juni 2018, dit is maar twee dagen voor de sperperiode inging, “3 gezellige etentjes (twv €50) [...] in de zomerse setting van het Wolfstee Provence Terras in Herentals” weggeven aan met naam genoemde “winnaars”.

Het wordt door de belanghebbenden niet beweerd, laat staan aannemelijk gemaakt, dat de beloofde etentjes buiten de sperperiode plaatsgehad hebben. De korting van 50 euro die de “winnaars” binnen die periode op de afrekening van hun etentje ontvingen, maakt een verboden geschenk uit.

19. Anders is het met het etentje dat Pascal Van Nueten op 1 augustus 2018 zou hebben gegeven.

Niet alleen is dat etentje volgens de belanghebbende partijen uiteindelijk niet doorgegaan, bovendien rijst de vraag of het *überhaupt* een verboden geschenk uitmaakt.

Concreet bood Pascal Van Nueten aan om een gedachtewisseling te hebben, onder andere met betrekking tot zijn kijk op het leven en politiek engagement, waarbij hij voor een hapje, en de gesprekspartner voor de wijn zorgt. Een dergelijk kostendelend etentje waarbij de uitwisseling van (politieke) ideeën voorop staat, valt niet onder het verbod van artikel 194, eerste lid, 1°, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2007.

20. Kennelijk heeft Wolfstee er met olijfbomen, druivelaars en rieten parasols voor gezorgd dat de Zandstraat tijdens de braderie een zomerse look had. Er zijn daarvoor als dank, door de uitbaatster van Tasse Tout, tevens N-VA-kandidate, flessen drank gegeven aan de personeelsleden van Wolfstee.

Het is niet omdat N-VA-kandidaat Pascal Van Nueten zaakvoerder van Wolfstee is dat een bedanking voor de medewerking van Wolfstee aan een braderie, zich als een verkiezingsgeschenk laat kwalificeren.

21. Op 15 september 2018 heeft N-VA Herentals met een veertigtal sympathisanten zwerfvuil opgeruimd in Herentals. Blijkens stuk 9 van verzoekers moest een kleine partytent met koffie en koffiekoeken een gezellige start

garanderen; toen iedereen klaar stond om te vertrekken, kregen de organisatoren van de politie het bevel om de stand binnen het kwartier te ontruimen.

Er is, naar het oordeel van de Raad van State, geen voldoende grond om de opruimactie van zwerfvuil, in het kader van World Cleanup Day, te bestempelen als een verkiezingsactiviteit en om de verwelkoming bij het begin van de opruimactie, met het gratis aanbieden van drank en koffiekoeken aan de sympathisanten die zich de moeite getroosten om aan de actie deel te nemen, als een geschenk in de zin van artikel 194, eerste lid, 1°, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2007 te beschouwen.

22. Op 4 juli 2018 gaf Bart Buls op het Provence-terras van Wolfstee een gratis “intiem sunset-concert”.

Het optreden is geen kiesgeschenk, noch van Patrick Van Nueten, noch van Bart Buls. Meer dan een initiatief ter promotie van Wolfstee, die via het (verhoogde) verbruik van de klanten vergoed wordt, ziet de Raad van State er niet in.

23. Met hun stukken 13 tot en met 17 tonen verzoekers aan dat op 25 augustus 2018 de vierde Neteland Natuurloop plaats had, dat de deelnemers eraan zich ervoor moeten inschrijven en dat de opbrengst naar het Olivia Fund gaat. Naast een parcours van 6, 11 of 15 km, is er voor het eerst ook voorzien in een “Halve Marathon powered by Wolfstee”.

Tijdens zijn verhoor ter terechtzitting van 28 mei 2019 zet Pascal Van Nueten uiteen dat hij de Neteland Natuurloop ook in het verleden sponsorde, dat het om een sponsoring in natura (“glaswerk, stoelen..”) gaat, dat start noch aankomst bij Wolfstee plaatshad en dat Wolfstee niets te maken had met de gratis La Chouffe die de deelnemers na afloop kregen of het gratis ijsje dat aan de kinderen werd aangeboden.

Het blijkt niet dat de activiteit en sponsoring door Wolfstee een electorale dimensie vertoonde.

24. Of die electorale dimensie eveneens afwezig was bij de eetavond die op 22 augustus 2018 ten voordele van dansgroep Unstoppable bij Wolfstee plaatshad, is minder evident.

Wolfstee verzorgde de eetavond, waarvoor de geïnteresseerden dienden te betalen aan de dansgroep. Zelf moest de dansgroep niet de reguliere prijs met Wolfstee afrekenen, maar genoot zij een korting. Mede daardoor kon de dansgroep, die niet eerder door Wolfstee werd gesteund, nadien naar eigen zeggen “schitterende danspakken” aankopen.

Onterecht meent Pascal Van Nueten tijdens zijn verhoor van 28 mei 2019 dat dergelijke korting geen sponsoring uitmaakt. Onterecht ook tracht hij tijdens zijn verhoor in eerste instantie te doen geloven dat hij niet op de avond aanwezig was. Zijn Facebookpost van 23 augustus 2018 doet ruim van het tegendeel blijken.

Of de gesprekken die Pascal Van Nueten ter gelegenheid van de eetavond “met een aantal inwoners van [de] stad” over de komende verkiezing had, alleen maar een toevallig publicitair neveneffect is van een voor Wolfstee niet ongebruikelijke financiële ondersteuning van een sportclub, dan wel of ze kaderen in een sponsoractiviteit van Wolfstee die net is bedacht en gebruikt als een politiek propagandamiddel om het verkiezingsresultaat van Pascal Van Nueten gunstig te beïnvloeden, kan de Raad van State niet met voldoende zekerheid uitmaken.

De twijfel ter zake leidt ertoe dat de betrokken grief wordt verworpen.

25. Over de electorale bedoeling, daarentegen, van de eetdag die Wolfstee op 8 oktober 2018 verzorgde ten voordele van voetbalclub KSKS Herentals, waarvan de neef van Pascal Van Nueten voorzitter is, heeft de Raad van State geen twijfel.

Zeshonderd geïnteresseerden namen aan de maaltijd deel en betaalden daarvoor een bijdrage aan de voetbalclub. Zelf betaalde de club voor het eten 2.925 euro aan Wolfstee, met andere woorden nog geen vijf euro per maaltijd. Naar de Raad van State begrijpt uit de verklaringen die Pascal Van Nueten en getuige Christof Lambelin op 28 mei 2019 aflegden, is dit 40 procent van de gewone kostprijs, laag geraamd op 12 euro per maaltijd. Samen met de korting die de voetbalclub met betrekking tot de drank genoot, vertegenwoordigt de sponsoring door Wolfstee een bedrag van 4.500 euro.

Tot 8 oktober 2018 was de sponsoring van KSKS Herentals door Wolfstee beperkt tot, hoofdzakelijk, een jaarlijkse betaling van 1.500 euro, voor een bord rond het voetbalveld. Het houden van een eetdag voor de voetbalclub is nieuw voor Wolfstee. Maandag 8 oktober 2018 is welgeteld zes dagen vóór de gemeenteraadsverkiezing van 14 oktober 2018. Uit de foto's die verzoekers bijbrengen blijkt duidelijk dat op de tafels, op korte afstand van mekaar, kiesreclame voor Pascal Van Nueten, "zaakvoerder 'Wolfstee'", staat; de kiesreclame linkt hem aan het evenement en is er speciaal voor gedrukt. Ontkent weliswaar Pascal Van Nueten tijdens zijn verhoor door de Raad van State aanvankelijk zonder meer dat hij op de eetdag kiespropaganda voerde, hij geeft het vervolgens mondjesmaat toe. Blijkens een Facebookpost van hem van daags na het evenement, heeft hij van de gelegenheid gebruik kunnen maken "om met een aantal mensen te praten over de aankomende verkiezingen", waarbij er over één ding eensgezindheid bleek te bestaan: "'iedereen' smacht naar verandering. N-VA Herentals vindt het dan ook hoog tijd dat de ondersteuning van sportclubs en verenigingen opgetrokken wordt". Ten slotte laat Pascal Van Nueten bij de eetdag een mailing aansluiten, in dezelfde laatste week vóór de verkiezing, gericht tot de (ouders van de) voetballers, waarin hij nog eens extra benadrukt dat

het tijd is voor meer steun aan de sportclubs en verenigingen en dat hij “persoonlijk als zaakvoerder van Wolfstee al jaren [z]ijn steentje [bijdraagt]”.

In de memorie van antwoord van de belanghebbende partijen mag dan wel worden betoogd dat Pascal Van Nueten “steeds grote terughoudendheid aan de dag heeft trachten te leggen m.b.t. het niet vermengd geraken van [de zakelijke activiteiten van Wolfstee en het politiek engagement van haar zaakvoerder]”, dat is in het geval van de besproken eetdag duidelijk niet gelukt.

Integendeel concludeert de Raad van State uit het voorgaande dat de sponsoractie van Wolfstee ten gunste van KSKS Herentals, in de concrete omstandigheden die haar kenmerken, geacht moet worden een electoraal doel te hebben gehad en er, minstens in substantiële mate, op gericht te zijn geweest propaganda te maken voor Pascal Van Nueten en zijn resultaat bij de gemeenteraadsverkiezing van 14 oktober 2018 gunstig te beïnvloeden.

De actie is een verboden geschenk als bedoeld in artikel 194, eerste lid, 1°, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011.

26. Een laatste grief van verzoekers betreft het feit dat Pascal Van Nueten op 19 juli 2018 “even langs [is] geweest bij KSKS Herentals”, om er bij de start van de competitie een handje te helpen “met mijn Wolfstee-heftruck”.

Het voorval is te beschouwen als louter een uiting van sympathie voor de voetbalclub, waaraan elk propagandistisch oogmerk vreemd is. Het korte relaas ervan in een Facebookpost van Pascal Van Nueten van daags nadien verandert dat niet wezenlijk.

27. De conclusie uit het voorgaande is dat verzoekers zich terecht over schendingen van artikel 194, eerste lid, 1°, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 beklagen. Opdat deze schendingen evenwel een

ongeldigverklaring van de gemeenteraadsverkiezing kunnen meebrengen, is vereist dat ze verondersteld moeten worden een zodanige weerslag op de gemeenteraadsverkiezing te hebben dat de zetelverdeling tussen de lijsten erdoor beïnvloed kan worden.

Wat de drie *sub* randnummer 18 bedoelde kortingsbonnen van 50 euro betreft, is het onaannemelijk dat ze zodanig op de betrokkenen konden inwerken dat zij niet langer in volle vrijheid en onafhankelijkheid hun stem konden uitbrengen.

Evenmin mag de impact worden overschat van het geschenk van Wolfstee aan KSKS Herentals, waarmee Wolfstee propaganda beoogde te maken voor Pascal Van Nueten. Per slot van rekening dienden de deelnemers aan het eetfestijn een min of meer marktconforme prijs voor hun maaltijd en consumpties te betalen en kwam het geschenk alleen de voetbalclub als zodanig ten goede. Het ligt bovendien in de rede dat, tenzij zij tot het beperkte bestuur van de voetbalclub behoren, zij geen deugdelijk idee van de grootte van het geschenk hadden of konden hebben.

Dat de sponsoring niettemin van aard zou zijn geweest 21 CD&V-kiezers of 21 Open Vld HNM-kiezers ertoe te bewegen alsnog voor Pascal Van Nueten of N-VA te stemmen, komt de Raad van State niet geloofwaardig voor.

28. Het middel wordt verworpen.

C. Tweede middel

Uiteenzetting van het middel

29. In een tweede middel klagen verzoekers inbreuken op artikel 195 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 aan.

Concreet wordt in de eerste plaats bekritiseerd dat door N-VA metalen frames en spandoeken voor verkiezingspropaganda onder de marktprijs zijn aangekocht bij de nv Opticom of Wolfstee. Het gaat om een verboden gift door een rechtspersoon en een niet aan de marktprijs aangegeven verkiezingsuitgave.

Bovendien organiseerde Pascal Van Nueten een niet-periodiek gratis optreden door een bevriende muzikant, Bart Buls, tijdens de sperperiode “waarbij de marktprijs de toegelaten sponsoring overschrijdt”.

Beoordeling

30. Artikel 195 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 schrijft voor binnen welke grenzen de partijen, lijsten en kandidaten die deelnemen aan de lokale verkiezingen hun verkiezingspropaganda mogen financieren met giften.

In paragraaf 2, eerste lid, eerste streepje, wordt uiteengezet dat als gift “ook” worden beschouwd: “de prestaties die kosteloos of onder de reële kostprijs verleend worden”.

Paragraaf 3 luidt:

“Alleen natuurlijke personen mogen giften doen. Giften van rechtspersonen of feitelijke verenigingen evenals giften van natuurlijke personen die feitelijk optreden als tussenpersonen van rechtspersonen of feitelijke verenigingen zijn verboden.”

31. Volgens verzoekers zijn door N-VA tijdens de kiescampagne metalen frames en spandoeken gebruikt die onder de marktprijs werden aangekocht bij een rechtspersoon. Aanvankelijk meenden verzoekers dat die rechtspersoon (alleen) de nv Opticom International was; door N-VA is evenwel verduidelijkt dat de nv Opticom International alleen spandoeken en elastiekringen hebben geleverd en dat de frames van Wolfstee komen.

32. Wat de aankoop bij nv Opticom International aangaat, brengen de belanghebbende partijen de 27 betrokken facturen bij. Daaruit blijkt dat voor de spandoeken van 2000 x 1200 mm (indien niet “dubbelzijdig geprint”) 18 euro per stuk moest worden betaald, exclusief BTW.

Dit is inderdaad, zoals verzoekers betogen, minder dan de bedragen in de offertes die zij als vergelijkingspunt aanvoeren, maar niet in die mate dat 18 euro als een abnormaal lage prijs voorkomt.

33. Verschillend is het wat de frames betreft die N-VA bij Wolfstee heeft gekocht (40 à 41,32 euro per stuk, BTW niet inbegrepen) of gehuurd (20 à 8,29 euro per stuk, BTW niet inbegrepen).

Naar uit het verhoor van Pascal Van Nueten op 28 mei 2019 wordt opgemaakt, zijn de frames voor de grote meerderheid in de loop van 2018 door Wolfstee aangemaakt om door N-VA te worden gebruikt bij de verkiezing. Het exemplaar waarvan Pascal Van Nueten tijdens zijn verhoor een foto toont, verschilt niet opvallend van het frame dat verzoekers in hun stuk 40 als vergelijkingspunt hanteren.

Weliswaar wordt in de memorie van antwoord van de belanghebbende partijen beweerd dat het aanbod van Wolfstee voor het verkopen en huren van de frames “marktconform” is, maar een bewijsstuk wordt niet bijgebracht.

Daarentegen volgt uit de vergelijking met de prijzen in de stukken die verzoekers bijbrengen, dat het bedrag dat in de factuur van Wolfstee aan N-VA wordt aangerekend voor de verkoop van de frames, nog geen 55 % van die bijgebrachte prijzen bedraagt, en geacht moet worden minstens 600 euro onder de normale marktprijs te liggen. In die mate heeft Wolfstee een gift gedaan en N-VA zich laten financieren met een gift van een rechtspersoon, dus een door

artikel 195 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 verboden gift.

Vermag die onregelmatigheid niet uit zichzelf de zetelverdeling tussen de verschillende lijsten te beïnvloeden en de ongeldigverklaring van de gemeenteraadsverkiezing te verantwoorden, de vaststelling ervan leidt er wel toe dat de waarde van de gift in rekening dient te worden gebracht in het kader van de aangifte van de verkiezingsuitgaven en bij de beoordeling van de betwisting die verzoekers in dat verband in hun vierde middel voeren.

34. In zoverre verzoekers, enigszins terloops, doen gelden “dat er veel meer dan 60 borden geplaatst werden door N-VA”, gaat het om een grief die zij niet eerst aan de Raad voor Verkiezingsbetwistingen hebben voorgelegd.

Deze grief is bijgevolg niet ontvankelijk.

35. Van het optreden van Bart Buls op 4 juli 2018 op het terras van Wolfstee, is *sub* randnummer 22 aangenomen dat het geen kiesgeschenk is, maar slechts een initiatief ter promotie van Wolfstee. Geen verkiezingspropaganda behelzend, valt het optreden niet binnen het toepassingsgebied van artikel 195 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011.

36. Het middel wordt verworpen.

D. Derde middel

Uiteenzetting van het middel

37. In een derde middel wordt de schending van artikel 195/1 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 aangevoerd, doordat Pascal Van Nueten een niet-periodiek evenement in het kader van de Neteland Natuurloop organiseerde, “waarbij de deelnemers via sponsors getrakteerd

werden op sportdrink, water en bier en waarbij de kinderen getrakteerd werden op ijsjes, gratis springkastelen en kindergrime waarbij de marktprijs van de door sponsors gegeven producten de wettelijke grens van de toegelaten sponsoring overschrijdt”.

Beoordeling

38. Artikel 195/1 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 voorziet in de grenzen waarbinnen de partijen, lijsten en kandidaten die deelnemen aan de lokale verkiezingen zich mogen laten sponsoren ter financiering van hun verkiezingspropaganda.

39. Zoals in randnummer 23 gezien, blijkt niet dat de door Wolfstee meegesponsorde Neteland Natuurloop van 25 augustus 2018 een electorale dimensie heeft. De bewering van verzoekers dat de “Halve Marathon powered by Wolfstee” “enkel en alleen voor verkiezingsdoeleinden werd georganiseerd” en een “niet-periodieke verkiezingsmanifestatie” ten voordele van Pascal Van Nueten zou zijn, is niet plausibel.

Het middel wordt dan ook verworpen.

E. Vierde middel

Uiteenzetting van het middel

40. In een vierde middel doen verzoekers gelden dat de aangifte van verkiezingsuitgaven door lijst 2 N-VA onvolledig is. Zij verklaren meldingen te hebben ontvangen over “zaken waarvan het uit hun aard (aandacht voor meerdere of alle kandidaten of voor campagnethema’s, in plaats van uitsluitend van de door de partij aangewezen boegbeelden) niet mag dat deze aan de partij aangerekend worden in het kader van de ‘boegbeeldcampagne’”.

Verwezen wordt meer bepaald naar advertenties in het weekblad De Postiljon, naar een e-banner in Gazet van Antwerpen, naar de (inkleding van) de opruimactie naar aanleiding van World Cleanup Day, naar het gebruik van aanhangwagens en van een busje, naar de “Neteland Natuurloop Halve Marathon powered by Wolfstee”, naar het “Sunset Concert” van Bart Buls, naar twee eetfestijnen die Pascal Van Nueten organiseerde, naar campagnefilmpjes, naar de aankoop van verkiezingspostzegels, naar de verkiezingsborden (aluminium metalen frames en spandoeken).

Beoordeling

41. Blijkens de aangiften van de verkiezingsuitgaven van de kandidaten van lijst 2 N-VA, zijn Yoleen Van Camp, lijsttrekker, en Pascal Van Nueten, lijstduwer, door het afdelingsbestuur aangeduid als boegbeeld. Dit brengt mee dat de uitgaven om hen tijdens de verkiezingscampagne speciaal in de aandacht te plaatsen, niet noodzakelijk moeten worden aangegeven als een verkiezingsuitgave van deze kandidaten. Hun campagne wordt geacht (gedeeltelijk) samen te vallen met die van de lijst.

Dit sluit niet uit dat er door de lijst, naast deze uitgaven voor de boegbeelden, ook nog de verkiezingsuitgaven mogen worden aangegeven die (meerdere of alle) kandidaten voor een gemeenschappelijke campagne maakten.

42. Hiervóór is reeds geoordeeld dat aan de opruimactie van zwerfvuil in het kader van de World Cleanup Day, aan de “Halve Marathon powered by Wolfstee” in het kader van de vierde Neteland Natuurloop, aan het concert van Bart Buls op 4 juli 2018 en aan het eetfestijn ten voordele van Unstoppable geen electorale doeleinden kunnen worden toegemeten. De uitgaven die er verband mee houden, zijn geen aan te geven verkiezingsuitgaven.

Zoals eveneens hiervoor al overwogen, blijkt niet dat de spandoeken die de nv Opticom International leverde, tegen een abnormaal lage prijs verkregen zijn.

43. Weekblad De Postiljon heeft voor N-VA twee collumns en één advertentie geplaatst. De twee facturen belopen samen 1.062,86 euro. Voor onder meer de publiciteit in Gazet van Antwerpen is aan de nv Corelio Connect Noord 1.673.41 euro betaald.

In de aangifte van de verkiezingsuitgaven van lijst 2 N-VA is voor advertentieruimte in de pers 2.736,27 euro vermeld, zijnde het totaal van de twee voormelde bedragen.

44. In zoverre verzoekers bekritisieren dat het gebruik en de huur van één of meer aanhangwagens met verkiezingsborden niet zijn aangegeven, brengen zij geen enkel concreet gegeven of stavingsstuk bij. Dat was nochtans des te meer vereist omdat volgens artikel 193, § 3, 1°, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 “het verlenen van persoonlijke, niet-bezoldigde diensten, alsook het gebruik van een persoonlijk voertuig” niet als een uitgave voor verkiezingspropaganda worden beschouwd.

45. Voor het gebruik van het busje van Wolfstee met nummerplaat 1-CPJ-872 is een bedrag van 200 euro in rekening gebracht. Dat is volgens verzoekers niet marktconform.

De belanghebbende partijen brengen daar niet ongeloofwaardig tegen in dat het zogenaamde, bestickerde, “campagnebusje” uitsluitend is gebruikt bij het plaatsen van verkiezingsborden en een zeer beperkt aantal andere activiteiten, en voor de rest door Wolfstee zelf “continue dagelijks is gebruikt bij de uitoefening van haar normale bedrijfsactiviteiten”.

In dit licht wordt het door Wolfstee gefactureerde bedrag van 200 euro voor de hoofdzakelijk promotionele gebruikswaarde van het busje aanzien als een voldoende redelijke prijs.

46. De uitgave voor het maken van een campagnefilm door Full Vision Studio, 786,50 euro, blijkt aangegeven in de aangifte van de lijst, onder ‘4 visuele boodschappen’ (zie de verantwoording bij rubriek 4d, in bijlage 1 bij de aangifte).

De grief, dan weer, dat “de campagnefilmpjes” niet tegen de marktprijs zijn aangerekend en aangegeven is nieuw, en dus onontvankelijk.

47. Voor verzendings- en distributiekosten voor verkiezingspropaganda hebben de lijst 2 N-VA 5.097,12 euro aangegeven en de N-VA-kandidaten gezamenlijk 3.737,58 euro.

Verzoekers doen niet aan de juistheid daarvan twijfelen door louter naar een “melding” te verwijzen, waaromtrent geen schriftelijke verklaring wordt bijgebracht, en naar het feit “dat zelfs de kandidaten van andere partijen [...] een brief kregen toegestuurd”.

48. Blijven nog de uitgaven voor het eetfestijn ten voordele van KSKS Herentals en voor de metalen frames.

Ten onrechte is door Pascal Van Nueten of N-VA niet de kostprijs aangegeven van de niet-periodieke eetdag die Wolfstee voor verkiezingsdoeleinden voor KSKS Herentals heeft verzorgd en waarvoor Wolfstee slechts 2.925 euro (maaltijden) plus 1.575 euro (drank) heeft ontvangen. Blijkens de verklaringen van Pascal Van Nueten ter terechtzitting van 28 mei 2019, kon, indien Wolfstee toch nog “iets” aan het event wou verdienen, tot een korting van 40 procent op het eten worden gegaan. Volgens de factuur van Wolfstee werd uiteindelijk per maaltijd een korting van bijna 60 procent gegeven.

Het is niet aannemelijk dat de uitgaven van Wolfstee door de ontvangsten zijn gedekt. Het verschil, bepaald op 1.000 euro, moet als een verkiezingsuitgave worden aangerekend en moest zijn aangegeven.

Ook het *sub* randnummer 33 vermelde bedrag van 600 euro – zijnde het bedrag dat Wolfstee te weinig heeft aangerekend opdat haar verkoop van metalen frames aan N-VA beschouwd kan worden als gedaan tegen een redelijke, commercieel verantwoorde, prijs – diende te zijn aangegeven.

49. Of deze onregelmatigheden de vervallenverklaring van het mandaat van de N-VA-lijsttrekker of van verzoeker kunnen verantwoorden, blijft buiten beschouwing nu daar niet ontvankelijk om gevraagd is.

In het kader van het voorliggende beroep is alleen de vraag aan de orde of de onregelmatigheden de verkiezingsuitslag hebben gevitieerd doordat ze de betrokken kandidaten en hun lijst een wederrechtelijk voordeel hebben geboden dat van aard is de zetelverdeling tussen de verschillende lijsten te kunnen beïnvloeden.

Het antwoord erop van de Raad van State is negatief.

Naar het zich laat aanzien, houden de metalen frames verband met de gemeenschappelijke campagne van de lijst, zodat de kostprijs ervan kan worden aangegeven hetzij door de lijst, hetzij door de betrokken individuele kandidaten. Tevens mogen de verkiezingsuitgaven van Pascal Van Nueten, aangewezen boegbeeld zijnde, worden aangerekend op de uitgaven van de lijst.

Rekening gehouden, in dit licht, met de bedragen die lijst 2 N-VA, Pascal Van Nueten en de andere N-VA-kandidaten hebben aangegeven, en met de marge waarover zij nog beschikken, blijkt niet dat het aanrekenen van de bedragen vermeld bij randnummer 48 aanleiding kan geven tot een overschrijding, laat staan nog een voldoende betekenisvolle overschrijding, van

de toegelaten maximumbedragen van 23.532,10 euro voor de lijst en 1.776,88 euro voor de kandidaten.

50. Ook het vierde en laatste middel wordt verworpen.

VII. Kosten

51. Voor een beroep als het voorliggende is geen rolrecht verschuldigd; evenmin kan het de betaling van een rechtsplegingsvergoeding veroorzaken.

Wel mag, gelet op artikel 77 van het algemeen procedurereglement, een getuige, zelfs al verschijnt hij zonder oproeping, getuigengeld vragen. Het door de Raad van State aan de getuige Christof Lambelin voorgeschoten getuigengeld, komt finaal ten laste van de in het ongelijk gestelde partij, namelijk verzoekers.

BESLISSING

1. De Raad van State verworpt het beroep en verklaart de gemeenteraadsverkiezing van 14 oktober 2018 te Herentals geldig.

2. Verzoekers worden verwezen in de betaling van het getuigengeld, begroot op 14,80 euro, ieder voor een vierde.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van zeven juni 2019, door de Raad van State, Xe kamer, samengesteld uit:

Johan Lust,	kamervoorzitter,
Jan Clement,	staatsraad,
Stephan De Taeye,	staatsraad,
bijgestaan door	
Frank Bontinck,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Frank Bontinck

Johan Lust